

טופלה טוטוריטו
עפ"י "האולר" מאת שלום עליכם

שירה - 4.07

האולר

הסיפור "האולר", שכתוב על ידי שלום עליכם, מציג ילד קטן שאוהב אולרים. אין לו הרבה כוח בחיים שלו, בגלל שהאבא החולה שלו מכה אותו. הוא כל-כך אוהב אולרים כי זה נותן לו את היכולת להתפעל בעולם שלו. הוא אוהב לשבת עם האולר ולחתוך כל מיני דברים, אבל האבא שלו אומר שלא מתאים לילד להסתובב עם אולר כל היום. אחרי השיעורים הילד הולך הביתה, ודבר היחיד שהוא רוצה לעשות זה לשחק עם האולר. הקשר שיש לו עם האולר דומה לקשר שיש לילדים עם שמיכות ביטחון. האולר, כמו שמיכה, נותן לילדים הרגשת ביטחון. למשפחה של הילד אין סבלנות בשבילו, ולכן הוא צריך את האולר שלו.

המורה של הילד מכה בתלמידים, וקורא להם בשמות לא נחמדים. הוא מביך אותם לואז להם. גם האבא לא נחמד לבן שלו. היום, אנחנו קוראים את "האולר" ומפתיעים שדבר כזה באמת קרה פעם, וההתנהגות של המורה היתה מקובלת. עכשיו יש לנו המון חוקים המפקחים מה מותר למורים לעשות (דרך אגב, יש כמה מדינות בארה"ב שמרשים עונש גופני!) – ויש מורים שהפירו את החוקים האלא שנשלחו לבית סוהר. הקהל שקורא את "האולר"

בזמנינו צריך להבין שהתנהגותו של המורה לא היתה כל-כך בלתי-רגילה בזמנו של שלום עליכם, ואז הסיפור לא מאבד את החן שלו.

בחצי השני של הסיפור, הילד גונב אולר מהאיש שגר אצלו, וכולם אומרים שחבל שהאולר נעלם, כי היה אולר יקר ויפה. במקרה, בבית הספר יש ילד שגנב מקופסת הצדקה של אימו כדי שהוא יוכל לקנות לעצמו ממתק כל שבוע. המורה צועק עליו, הוא דן עם התלמידים מה יהיה עונש מתאים כדי שהילד ירגיש מבויש. הילד שלנו מרגיש כל-כך אשם אחרי האפיזודה הזאת שהוא נופל על הרצפה והיה חסר הכרה כמשך שבוע שלם. אחרי שבוע הוא מתעורר והאבא שלו השתנה: הוא הרבה יותר נחמד. גם מספרים לילד שפיטרו את המורה הרע. הכל שמח בסוף. מבחינה הזאת, "האולר" כמו אגדה, אבל בלי הקסם. קוראים של היום, אפילו ילדים (שהם מאד מתוחכמים), אולי יאמינו יותר בסוף פחות מסודר: אולי האבא משתנה ואז הוא מת ממחלתו, או המורה נשאר אבל הילד מועבר לבית ספר אחר. קוראים של היום מצפים שהכל לא יצא שמח. אולי שלום עליכם כתב סוף כזה כי היה ידע שהיה קשה ועצוב בשביל רוב האוכלוסיה בזמן ההוא, והיו צריכים סיפור שישמח את האנשים. היום "האולר" יותר כמו סיפור קטן ונחמד, אבל ועדיין אנחנו לומדים ממנו שיעור מוסרי.

בסיפור האמא של הילד משתדלת להגן עליו כשהאבא צועק עליו. למרות שהיא משתדלת להגן עליו, לא היה לנשים כוח בבית בימים ההם, והיא לא מצליחה לגמרי. אבל לפחות היא משתדלת לשמור עליו. במחזה "המלט" של שייקספיר, יש סימנים שהאבא של המלך גם היה

פוגעני. במשך כל הסיפור האמא של המלט רוצה לחשוב שהכל בסדר. היא מכחישה שיש בעיות עם מלך שהרג את האח שלו והתחתן עם אשתו. ואז הבן שלה משתגע ורואה רוח רפאים בגלל שהוא עצוב אחרי מותו של אביו. כנראה שאמו של המלט לא עשתה שום דבר כשהאבא היכה אותו - לפחות שהאמא של הילד בסיפור "האולר" יודעת שלהכות בילדים לא מקובל, והיא עושה באופן שקט את מה שאפשר לעזור לבן שלה.

הסיפור "האולר" נותן לנו תמונה ציבעוני של החיים של ילד מסכן בכפר באירופה לפני מאה שנים. אנחנו יכולים ללמוד מן הבעיות שלו ולהשוות איך הן דומות לאלה שלנו ואיך הן שונות. גם אפשר לראות איך המצב השתפר בשביל ילדים בארץ שלנו.